

Nr 128.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension å allmänna indragningsstaten åt indelte soldaten F. W. A. Duwähl och f. d. indelte furiren C. J. R. Sandahl; given Stockholms slott den 9 mars 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

P. Albin Hansson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Hansson anför:

1:o.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 mars 1922 har riksdagens militieombudsman, med förmälan att indelte soldaten vid Södermanlands regemente nr 133 Fredrik Wilhelm Axelsson Duwähl anhållit om militie-

Angående pension åt indelte soldaten F. W. A. Duwähl.

ombudsmannens medverkan för utbekommande av ersättning i anledning av sjukdom, som Duwähl ådragit sig under militärtjänstgöring, gjort framställning rörande beredande av årligt understöd åt Duwähl.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Duwähl, som är född den 14 augusti 1881, antagits till soldat den 15 december 1900; att han insjuknat i lunginflammation den 1 januari 1917, vid vilken tidpunkt han var i tjänstgöring vid Södermanlands regemente; att han sedermera aldrig återvunnit hälsan utan drabbats av en svårartad blodsjukdom, som kan antagas hava uppkommit i anledning av den genomgångna lunginflammationen och som oaktat omfattande läkarbehandling icke blivit botad; att denna blodsjukdom gjort Duwähl oförmögen till arbete och numera av läkare anses obotlig; att Duwähl, som är gift och har fyra barn, saknar egna medel till sin och familjens försörjning; samt att han, som kvarstår vid regementet, i egenskap av soldat är innehavare av ett litet boställe och under tjänstgöring åtnjuter dagavlöning.

Vidare inhämtas, att, sedan chefen för Södermanlands regemente med skrivelse den 16 september 1920 till riksförsäkringsanstalten överlämnat handlingar rörande ersättning åt Duwähl för ifrågavarande sjukdom, riksförsäkringsanstalten genom beslut den 18 i samma månad förklarar, att enär det indelta manskapet icke omfattades av förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, anstalten icke kunnat till prövning upptaga förevarande ersättningsanspråk.

Riksförsäkringsanstalten har den 26 maj 1922 avgivit utlåtande i ärendet samt därvid anfört följande.

Beträffande frågan, huruvida Duwähls militärtjänstgöring skäligen kunde anses hava förorsakat eller bidragit till oförmälda blodsjukdom, finge riksförsäkringsanstalten — efter i ärendet inhämtat yttrande från medicinalstyrelsen — meddela det utlåtande, att den möjligheten icke kunde uteslutas, att Duwähls militärtjänstgöring bidragit till uppkomsten och utvecklingen av ifrågavarande sjukdom. Då emellertid enligt gällande författningar ersättning åt indelt manskap för under militärtjänstgöring ådragen sjukdom icke utginge för tid, varunder sådant manskap kvarstode i tjänst, kunde det sättas i fråga, huruvida sådan ersättning över huvud taget borde tillerkännas Duwähl, så länge han kvarstode i tjänst. Med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter hade riksförsäkringsanstalten för sin del icke något att erinra mot, att understöd av statsmedel bereddes Duwähl.

Vidkommande beloppet av det understöd, som borde tillerkännas honom, syntes detsamma lämpligen kunna beräknas enligt de grunder för understöd åt indelt manskap, vilka av arméförvaltningen, marinförvaltningen och riksförsäkringsanstalten gemensamt föreslagits i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 september 1920 med förslag angående förhöjning av ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Enligt nyssnämnda förslag skulle till indelt manskap, som på grund av kroppsskada tillerkänts eller komme att tillerkännas understöd enligt bestämmelserna i brevet den 6 maj 1881 eller äldre bestämmelser rörande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa (i dess första och andra klass), från och med år 1921 utgå förhöjning i understödet till sådan storlek, att sammanlagda understödet uppginge till belopp, motsvarande vad den skadade skulle hava tillerkänts såsom livränta, därest densamma beräknats enligt grunderna i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete samt meddelade bestämmelser om förhöjning av vissa till i statens tjänst skadade arbetare enligt nämnda lag utgående livräntor. I överensstämmelse med dessa stadganden skulle till arbetsoförmögen understödstagare kunna från och med den 1 januari 1921 utgå ett årligt belopp av 675 kronor från den dag, han efter slutad tjänstgöring erhållit avsked.

Då emellertid Duwähl såsom ännu kvarstående i militärtjänst åtnjöte avlöning av staten, torde från det föreslagna understödet böra avdragas honom sålunda tillkommande avlöningsförmåner.

Av handlingarna bifogade avskrifter av läkarintyg framginge vidare, att Duwähl, som under tiden från och med den 2 till och med den 29 januari 1917 vårdats å regementets bekostnad på sjukhus för lunginflammation, efter sagda tid icke återvunnit hälsan utan såsom en följd av ifrågavarande sjukdom drabbats av ovan omförmälda åkomma. Det syntes på grund härav skäligt, att understöd tillerkändes honom att utgå redan från och med den 30 januari 1917. Vad anginge storleken av det understöd, som skulle tillerkännas honom från nämnda dag intill den 1 januari 1921 eller den dag, då såsom ovan angivits ett årligt understöd med 675 kronor syntes böra tillerkännas honom, torde detsamma böra utgå enligt de grunder, efter vilka avskedad och arbetsoförmögen indelt soldat för närvarande vore berättigad till understöd, dock med avdrag av beloppet utav de avlöningsförmåner, han uppbure från regementet.

Under åberopande av vad sålunda anförts finge riksförsäkringsanstalten föreslå, att, därest Kungl. Maj:t funne skäl föreligga att be-

reda Duwähl understöd av statsmedel för tid, varunder han ännu kvarstode i tjänst, sådant understöd tillerkändes honom för tiden från och med den 30 januari 1917 till och med den 31 december 1920 med det belopp, som bort tillkomma honom från Vadstena krigsmanshuskassa, därest han före den 30 januari 1917 fått avsked från sin tjänst som indelt soldat, samt med ett årligt belopp av 675 kronor från och med den 1 januari 1921, från vilka understödsbelopp emellertid, så länge Duwähl kvarstode i tjänst, borde avdragas honom såsom indelt soldat tillkommande avlöningsförmåner. Skulle Duwähl framdeles erhålla avsked från sin tjänst, torde till honom i understöd utgå enahanda belopp, 675 kronor.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava i gemensamt utlåtande den 2 augusti 1922 anfört, att, då Duwähl fortfarande vore i tjänst vid Södermanlands regemente, samt Duwähl först efter erhållet avsked syntes böra komma i åtnjutande av underhåll, framställningen för närvarande borde lämnas utan avseende.

I utlåtande den 21 november 1922 har *statskontoret* anfört, att vad i ärendet förekommit syntes giva vid handen, att beträffande Duwähl sådana omständigheter förelåge, att den gjorda framställningen måste anses i hög grad behjärtansvärd. Oaktat det ej torde kunna ledas i bevis, att militärtjänstgöringen föranlett eller bidragit till den sjukdom, som nu gjorde Duwähl oförmögen till arbete, tvekade statskontoret därför icke att tillstyrka framställning hos riksdagen om beviljande åt Duwähl av något understöd från allmänna indragningsstaten.

Statskontoret tilläte sig erinra, att riksdagen förut under liknande omständigheter beviljat understöd, i det att 1917 års riksdag tillerkände soldaten K. A. Granat ett årligt understöd av 200 kronor i anledning av skada, som denne ådragit sig under tjänstgöring vid det regemente han tillhörde (riksdagens skrivelse nr 10, punkt 40). Vid bestämmande av detta understöd hade man utgått från beloppet av den högsta livränta, som vid full invaliditet då kunde beviljas enligt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, eller 450 kronor, och reducerat detsamma med hänsyn till den grad av invaliditet skadan ansetts hava medfört. Med samma utgångspunkt skulle man i förevarande fall komma till ett understöd av 450 kronor, då beträffande Duwähl oförmåga till arbete förelåge. Någon reduktion av detta belopp med hänsyn till de avlönings- eller naturaförmåner Duwähl nu åtnjöte vid regementet eller till den pension, som framdeles kunde varda honom beviljad från Vadstena krigsmanshuskassa, syntes statskontoret icke böra ifrågakomma. Statskontoret tilläte sig i detta

avseende erinra, att vid beviljandet av omförmälda understöd åt soldaten Granat hänsyn icke tagits till övriga av honom åtnjutna löne- eller pensionsförmåner. Det nu ifrågasatta understödet torde — med hänsyn därtill att Duwähl, enligt vad i ärendet upplysts, ådragit sig avsevärd skuld i anledning av den iråkade sjukdomen — böra utgå alltifrån tiden för sjukdomsfallet, eller sålunda från och med ingången av år 1917.

Med åberopande av det anförda har statskontoret hemställt, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen medgiva, att Duwähl finge under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 450 kronor, att utgå från och med år 1917.

Jag vill erinra, att det av riks försäkringsanstalten omförmälda, i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 september 1920 framlagda förslag rörande, bl. a., understöd åt indelt manskap icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Departementschefen.

Med avseende å vad i ärendet förekommit finner jag mig böra tillstyrka, att understöd beredes Duwähl utan hinder därav att han fortfarande kvarstår i tjänst såsom indelt soldat. Berörda understöd synes mig böra utgå i form av pension från allmänna indragningsstaten. I avseende å den ifrågasatta pensionens storlek ansluter jag mig till statskontorets förslag, och finner jag, i likhet med sistnämnda myndighet, att Duwähl icke bör få vidkännas avdrag å pensionen med hänsyn till honom såsom soldat tillkommande löneförmåner eller understöd, som efter erhållet avsked kan bliva honom beviljat från Vadstena krigsmanshuskassa. På grund av sjukdomen, som är obotlig, lär det nämligen vara uteslutet för Duwähl att genom tjänstgöring eller privat arbete bereda sig nämnvärd inkomst därutöver. Vad angår den tidpunkt, från vilken den föreslagna pensionen bör beräknas, har jag funnit mig böra föreslå, att densamma bestämmes att utgå från och med ingången av det år, då framställning om ersättning åt Duwähl i anledning av ifrågasatt sjukdom första gången gjordes hos riks försäkringsanstalten, eller således från och med den 1 januari 1920.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att indelte soldaten vid Södermanlands regemente nr 133 Fredrik Wilhelm Axelsson Duwähl må, räknat från och med den 1 januari 1920, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 450 kronor.

2:o.

Angående
pension åt
f. d. indelte
furiren C. J.
R. Sandahl.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 24 mars 1920 dagtecknad skrift anhöll indelte furiren vid Jönköpings regemente Carl Johan Robert Sandahl, vilken genom olycksfall under militärtjänstgöring i juli månad 1902 skadats å vänstra ögat, varav följt nedsättning i hans synförmåga, att komma i åtnjutande av livränta.

I utlåtande över ansökningen den 8 februari 1921 anförde *arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse*, att då Sandahl fortfarande vore i tjänst vid regementet, ansökningen icke för det dåvarande syntes påkalla någon åtgärd, utan torde i sammanhang med Sandahls avskedstagande uppå förnyad framställning tagas under övervägande, om och i vad mån ersättning, utöver honom med hänsyn till tjänstetidens längd genast vid avskedet eller sedermera tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, borde tillerkännas honom.

Genom beslut den 29 april 1921 fann *Kungl. Maj:t* Sandahls ansökning icke föranleda någon åtgärd.

Sedan Sandahl den 20 maj 1921 på egen begäran erhållit avsked från sin anställning vid regementet, gjorde Sandahl hos riksförsäkringsanstalten ansökning om livränta, men meddelades i skrivelse från anstalten den 29 juni 1921, att, enär förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, icke ägde tillämpning i fråga om skada, som uppkommit före den 1 januari 1910, anstalten funne sig förhindrad att upptaga ansökningen till prövning.

Vid 1922 års riksdag väcktes i andra kammaren motion (nr 12), däri hemställdes, att riksdagen måtte besluta om ett årligt understöd av 400 kronor åt Sandahl, att utgå från och med år 1922 och under Sandahls återstående livstid. Motionären framhöll därvid, att Sandahl hade hustru och sex barn att försörja samt befunne sig i ömmande ekonomiska omständigheter.

Bankoutskottet (utlåtande nr 36, punkt 1) yttrade, att utskottet delade den av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse i utlåtandet den 8 februari 1921 uttalade uppfattningen, att frågan om ersättning till Sandahl, utöver honom framdeles tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, efter avskedet borde i vanlig ordning göras till föremål för vederbörande myndighets prövning. Någon framställning om sådan ersättning hade, såvitt av handlingarna framginge, efter avskedet icke av Sandahl gjorts. På grund härav och då någon utredning

icke förebragts angående Sandahls levnadsomständigheter efter avskedet, ansåge sig utskottet böra avstyrka bifall till den väckta motionen. Utskottet hemställde sålunda, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Då ärendet förekom i riksdagens vederbörande kammare, förklarade sig motionären för det dåvarande icke göra något yrkande, därför att han under hand fått det löftet, att, om ny framställning avgäves nästa år antingen genom proposition eller motionsvägen, utsikt föreläge, att densamma skulle vinna understöd. Därefter tillkännagav utskottets ordförande, att utskottet till frågan intagit den ståndpunkten, att vederbörande i fall som förevarande borde i första hand hänvända sig till Kungl. Maj:t samt uttalade den förvissningen, att Kungl. Maj:t, därest så efter verkställd utredning befundes påkallat, komme att göra framställning till riksdagen i ärendet. Härpå biföll kammaren utskottets hemställan.

Under hänvisning till vad i ärendet förekommit har Sandahl uti en till Kungl. Maj:t ställd, den 26 maj 1922 dagteknad skrift anhållit om årligt understöd under sin återstående livstid med 400 kronor eller det högre belopp, som efter prövning kunde anses skäligt, att utgå från och med år 1922.

Av ansökningen bifogade intyg framgår, att Sandahl på grund av ifrågavarande ögonskada har betydligt nedsatt arbetsförmåga och därigenom små förvärvsmöjligheter ävensom att han, som har sjuklig hustru och sex barn att försörja, befinner sig i fattiga omständigheter samt har det största behov av det sökta understödet.

I den 2 augusti 1922 avgivet utlåtande i ärendet hava *arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse* meddelat, att Sandahl genom civila departementets beslut samma dag tilldelats årligt underhåll i andra klassen av Vadstena krigsmanshuskassa med 48 kronor jämte underhållsförhöjning med 25 kronor, eller tillhoppa 73 kronor. Vid det förhållande att ett icke ringa antal f. d. indelt manskap säkerligen befunne sig i samma ställning som Sandahl och i händelse av bifall till Sandahls ansökning skulle framkomma med enahanda anspråk, varigenom statsverket skulle åsamkas icke oväsentligt ökade utgifter, hemställde departementet och sjukvårdsstyrelsen, att den gjorda framställningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Statskontoret, som den 24 januari 1923 avgivit utlåtande i ärendet, har anfört, att av handlingarna framginge, att Sandahl skadats genom

olyckshändelse under tjänstgöring vid det regemente, han på sin tid tillhört, och att den lidna skadan medfört för framtiden bestående men, som betydligt nedsatt Sandahls arbetsförmåga och sålunda minskat hans förvärvsmöjligheter. Vid vad sålunda upplysts ansåge statskontoret starka billighetsskäl tala för utverkande av något understöd åt Sandahl; och tillåte sig statskontoret erinra, att riksdagen förut i ett flertal fall behjärtat liknande ansökningar (se riksdagens skrivelser nr 10/1917, punkt 40, angående understöd åt indelte soldaten K. A. Granat och nr 341/1920, punkt 4, angående understöd åt f. d. gardisten A. G. Vessberg). Beträffande beloppet av det understöd, som skulle kunna ifrågakomma, hade riksförsäkringsanstalten ansett minskningen i Sandahls arbetsförmåga motsvara 20 % av normal arbetsförmåga. Därest förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, den 18 juni 1909 i dess ursprungliga lydelse varit på Sandahl tillämplig, hade han varit berättigad till ett understöd, motsvarande 20 % av 450 kronor, eller sålunda 90 kronor. Härtill skulle jämlikt senare utfärdade bestämmelser komma förhöjning med 50 %, tillhoppa alltså 135 kronor. Om detta belopp utverkades åt Sandahl i form av pension, komme härtill enligt gällande bestämmelser pensionstillägg å 135 kronor ävensom dyrtidstillägg; och ville statskontoret i detta fall liksom beträffande under föregående punkt omförmälde soldaten Duwähl hemställa att, på grund av i ärendet förebragta synnerligen ömmande omständigheter, avdrag å pensionen icke måtte ske i anledning av utgående understöd från Vadstena krigsmanshuskassa. Pensionen torde i enlighet med ansökningen böra få utgå från och med år 1922 eller det år, då ansökningen inkommit till Kungl. Maj:t. Statskontoret hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen medgiva, att Sandahl måtte från och med år 1922 under sin återstående livstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten med 135 kronor årligen.

Departements-
chefen.

Med avseende å i ärendet förekommande bevekande omständigheter finner jag mig böra tillstyrka, att Sandahl, utöver understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, må komma i åtnjutande av pension å allmänna indragningsstaten. Berörda pension synes mig skäligen kunna bestämmas till 100 kronor för år samt böra utgå från och med ingången av år 1922. Såsom statskontoret erinrat, bliver Sandahl, i händelse pension å allmänna indragningsstaten beviljas honom, därjämte berättigad till pensionstillägg enligt gällande bestämmelser (kungörelsen den 15 juni 1922, Svensk författningssamling nr 360) ävensom dyrtidstillägg.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre indelte furiren vid Jönköpings regemente Carl Johan Robert Sandahl må från och med den 1 januari 1922 å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å 100 kronor.

Vad statsrådet ovan under punkterna 1:o) och 2:o) hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämna, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Lindman.